కథా నిలయం
1152
శ్రీకాకుళం

7. ఆర్తి

నేను ఆడదాన్నిగా పుట్టినందుకు యెన్నడూ విచారించలేదు.

నాకు ఊహ తెలుస్తున్న దగ్గరి నుంచీ ఆడపిల్లనైనందుకు సంతోషించాను.

ఏ వయసుకు తగ్గ కారణాలు ఆ వయసుకు ఉండవచ్చు. తరువాతి కాలంలో ఆ సంతోషం పెద్ద విలువైనది కాకపోవచ్చు. కానీ అప్పటికి ఆ సంతోషం నిజమైనదే. విలువైనదే. నా చిన్నతనపు సంతోషాలు అలాంటివే కావచ్చు. నేను ఆడపిల్లనైనందుకు నా జీవితంలోని ప్రతీ దశలోనూ సంతోషించాను. గర్వించాను. అయితే ఆ సంతోషం యెక్కువ కాలం నిలిచేది కాదు. నా చుట్టూ వున్న ప్రతి మనిషీ నా సంతోషాన్ని నేలపాలు చేయటానికీ, నా గర్వాన్ని హరించటానికీ సిద్ధంగా వుండేవారు. అయినా నేను నీరసపడేదాన్నికాదు. నిరుత్సాహం చెందేదాన్ని కాదు. ఆ విషయానికి కాకపోతే యింకో విషయానికి యెప్పుడూ నన్ను చూసి నేను సంతోషపడటానికి, నన్ను చూసి నేను గర్వపడటానికీ ఎప్పటికప్పుడు ఏదో కొత్త విషయం, కొత్తశక్తి కనిపించేవి. నా జీవితోత్సాహం నశించేది కాదు.

రెండు పెద్ద పెద్ద జడలటూ యిటూ వేసుకుని రంగు రంగుల గౌనులు పరికిణీలూ తొడుక్కుని పరిగెత్తుతూ ఎగురుతూ నవ్వుతూ ఎంతో హాయిగా వుందను

కునేదాన్ని. బోడి తలలతో మోకాళ్ళదాకా జారిపోతున్న లాగుల్ని పైకెగ లాక్కుంటున్న అబ్బాయిల్ని చూసి జాలిపడటం నాకింకా గుర్తుంది. నాకు నడవటం యిష్టం వుండేదికాదు. ఎప్పుడూ పరిగెత్తుతుండేదాన్ని. గోడలెక్కి దూకటం, చెట్లెక్కటం నాకు చాలా సరదాగా వుండేది. మంచం మీద నుంచైనా సరే నెమ్మదిగా దిగేదాన్ని కాదు. ఎగిరి దూకేదాన్ని. ఎప్పుడూ ఉత్సాహంగా నవ్వుతూ గంతులేస్తూ పరిగెత్తుతూ వున్న నన్ను చూస్తే అందరికీ ఆశ్చర్యంగా వుండేది. ఆ ఆశ్చర్యం తొందరలోనే కోపంగా మారేది. అమ్మకూ నాన్నకూ మరీ కోపంగా వుండేది. దువ్విన తల దువ్వినట్లు ఉంచుకోననీ బట్టలన్నీ మాపేసుకొస్తున్నాననీ అమ్మ నన్ను కొట్టేది. కొట్టినప్పుడు యేడ్చేదాన్నే గాని మళ్ళీ మామూలే. మా చుట్టుప్రక్కల నా వయసేవున్న ఆడపిల్లలు స్నానం చేసి, శుభ్రమైన బట్టలు వేసుకుని బొట్టూ కాటుక పెట్టుకొని బొమ్మల్లా కూచునేవారు. వాళ్ళను చూసి అందరూ ముచ్చటపడేవారు గానీ నాకు చాలా చిరాకేసేది. నన్నూ అట్లా బొమ్మలా కూచోమనేది అమ్మ. నేనాడుకోవటానికి బొమ్మలు కావాలి గానీ నేనే బొమ్మనైతే యేం బాగుంటుంది? అందుకని నేనెప్పుడూ రైలు పట్టాలవతల ఉన్న ఖాళీస్థలానికే పోయేదాన్ని. అక్కడ నాకన్నా మురిగ్గా ఉన్న మగపిల్లలూ ఆడపిల్లలూ రకరకాల ఆటలు ఆడేవాళ్ళు. నాకు కర్రాబిళ్ళా అంటే ఎంతో యిష్టం. నా శక్తంతా పెట్టి బిళ్ళను కొడితే అది కనిపించనంత దూరం పోయేది. నా చేతుల్లో ఉన్న బలాన్నీ శక్తినీ చూసి నాకంటే పెద్ద పిల్లలు కూడా ఆశ్చర్యపోతుంటే గర్వంగా ఆడేదాన్ని. ఆ ఆటలో బాగా ప్రావీణ్యం సంపాదించేసరికి మా నాన్న నన్నక్కడకు పోనివ్వకుండా కట్టుదిట్టం చేశాడు. మా అన్న పోలీస్ పెరేడ్ గ్రౌండుకి వెళ్ళి క్రికెట్టు ఆడేవాడు. మా నాన్న అన్నయ్యకి మంచి బ్యాటూ, బంతీ, వికెట్లూ కొనిచ్చాడు. నేనూ అక్కడికి పోతానంటే అందరూ నవ్వారు. ఎగతాళి చేశారు. చివరికి తిట్టారు. రైలు పట్టాలవతలకు వెళ్ళి ఆడుకుంటే వీళ్ళకేం నష్టమో, అన్నయ్యతోపాటు క్రికెట్ ఆటకు ఎందుకు పోకూడదో తెలుసుకోవాల్సిందేనని పట్టుబడితే నాకు దొరికిన సమాధానం "నువ్వు ఆడముండవి". అది నాకు ఆ వయసులో అర్థంకాలేదు. కాసేపు ఆలోచించి రైలుపట్టాలవతల నా స్నేహితుల్ని తలుచుకుని దిగులుపడుతూ, ఇంటిదగ్గరే నా వయసున్న మగపిల్లలతో గోలీలాడటం ప్రారంభించాను. అదీ తప్పయిపోయింది. నాకెంత ఆశ్చర్యం కలిగిందంటే అసలేమీ అర్థంకాలేదు. నేను గోలీలాడితే యెవరికేం నష్టం? నేను గోలీలెందుకు ఆడగూడదు?

"నీతోటి ఆడపిల్లలెవరైనా గోలీలాడుతున్నారా?" నా బుగ్గలు పిండుతూ అడిగింది అమ్మ.

"ఎందుకాడరు? వాళ్ళాడకపోతే నేనాడగూడదా?"

"అది ఆడపిల్లలు ఆడే ఆటకాదు"

నాకు అర్థం కాలేదప్పుడు. ఏడుస్తూ కూచున్నాను.

నేను గెలుచుకున్న నూటయాభై గోలీలూ అమ్మ కాలవలో పారేసింది. మళ్ళీ గోళీ ముట్టుకుంటే చేతులు విరగ్గొడతానంది. నాన్న చేత నాకు క్యారమ్ బోర్డు తెప్పించింది. నాన్నకు అది కొనుక్కురావటం ఇష్టం లేదుగానీ అమ్మ పట్టుబట్టి తెప్పించింది. నాకు ఆ బోర్డు చూస్తే చిరాకేసేది. కదలకుండా ఒకచోట కూచుని ఎదురుగా కనపడుతున్న కాయలను కొడుతూ ఉండటం ఎంత విసుగ్గానో ఉండేది. దూరం నుంచీ సూటిగా చూసి చిన్న గోలీ కొట్టడంలో ఉండే గొప్ప ఈ ఆటలో ఏముంటుందనిపించేది. కష్టమైన ఆట ఆడితే మెచ్చుకోకుండా తిడతారెందుకో అర్థ మయ్యేదికాదు. ఆడపిల్లలు కష్టమైన ఆటలు ఆడగూడదా ఎందుకని? నా చిన్న బుర్రకు సమాధానం దొరికేదికాదు. ఎన్ని తిట్లు తిన్నా నా ఉత్సాహం అణిగేదికాదు. వయసు పెరిగేకొద్దీ తిట్లు ఎక్కువయ్యేవి. ఒకరోజు నాన్న ఏదో పెద్ద పాకెట్టు పుచ్చుకుని వాకిట్లో రిక్షా దిగటం చూసి నేను పెరట్లోనుంచి ఒక్క పరుగున వాకిట్లో కెళ్ళాను. నాన్న చేతిలో పాకెట్టు లాక్కోబోయాను.

'ఏంటా పరుగు నడుపు లోపలికి' నాన్న గద్దించాడు. నా ఉత్సాహమంతా నీరుగారిపోయింది. లోపలెక్కడో గాయమయింది. ఆ గాయాన్ని లెక్కచెయ్య కుండానే మళ్ళీ లోపలకు పరిగెత్తాను.

"నడవలేవా? ఏంటా పరుగులు?" నాన్న కోపం ఎందుకో నాకర్థంకాలేదు. నడిస్తే ఏం? పరిగెత్తితే ఏం? పరిగెత్తుతూ పడితే, పోనీ దెబ్బతగిలితే ఏడుస్తుంటే అనుకోవచ్చు.

చక్కగా పరిగెత్తుతున్నందుకు తిట్టడం దేనికి?

"పరిగెత్తితేం యేం?" అన్నాను అమాయకత్వంతో.

నా చెంప పగిలిపోయింది.

"ప్రతిదానికీ ఎందుకూ ఏమిటీ అని వెధవ ప్రశ్నలేశావంటే చంపేస్తాను. ఆడముండవి నీకు అక్కరలేని విషయంలేదు, బోడి ఆరాలు" నాన్న మండిపడ్డాడు.

అమ్మ కూడా వచ్చిందక్కడికి. ఫిర్యాదులు పెరిగిపోయాయి. "దీని పరుగులు ఆపలేక చస్తున్నాను. ఒక్క నిమిషం కూర్చోదు. ఒకటే గంతులు. పొద్దున ఆ అటకమీద నుంచి కిందికి దూకింది. కాళ్ళు విరుగుతాయని చచ్చే భయం వేసింది. అదేమో దూకి పకపకా నవ్వుకుంటూ అదే పరుగున వెళ్ళిపోయింది. ఆ బళ్ళో కదలకుండా ఏం కూచుంటుందోగాని ఇంట్లో ఉండంటే గంతులూ, పరుగులూ, కాళ్ళలో స్ప్రింగులున్నట్టే".

నా నేరాల జాబితాతోపాటు నాన్న కోపం కూడా పెరిగింది.

"ఇదిగో....సీతా....ఇక నువ్వు పరిగెత్తావంటే ఊరుకోను. ఆడపిల్లలలా పరిగెత్తకూడదు. నెమ్మదిగా నడిచి రావాలి. వెర్రి గంతులూ, పిచ్చి నవ్వులూ కట్టిపెట్టి నిదానంగా ఉండకపోయావో కాళ్ళు విరిచేస్తాను జాగ్రత్త" నేను బిక్కచచ్చిపోయాను. నేను పరుగుని ఆపుకోటానికీ, నా కాళ్ళలో పుట్టుకొస్తున్న శక్తినీ ఉత్సాహాన్నీ కట్టేసుకోటానికీ యెంత కష్టపడ్డానో. కదలకుండా నుంచోవడమంటే కాళ్ళు తెగిపోయినట్టే వుండేది. పరుగు మాత్రం ఒక పట్టాన ఆగేది కాదు. కాస్త దూరం పరిగెత్తి హఠాత్తుగా ఆగిపోయేదాన్ని. ఇక నడవబుద్ధయ్యేదికాదు. అక్కడే కాసేపు కూచుని మళ్ళీ యే విషయానికో సంబరపడుతూ వెళ్ళేదాన్ని. ఆడపిల్లలు పరిగెత్తకూడదని నాన్న చెప్పినమాట నా బుర్రలో మేకులా గుచ్చుకునేది. ఎందుకని? ఎందుకని?

అమ్మ ఒకరోజు బస్టాండులో కదిలిపోబోతున్న బస్సుని అందుకోటానికి పరిగెత్తబోయింది. కాస్తదూరం పరిగెత్తి మరి పరిగెత్తలేక ఆయాసంతో రొప్పుతూ నడిచింది. బస్సు వెళ్ళిపోయింది. ప్రయాణం ఆగిపోయింది. నాకప్పుడు స్పష్టంగానే తెలిసింది. పరిగెత్తటం కష్టం. పరిగెత్తితే ఉపయోగం. అయినా ఆడపిల్లలు పరిగెత్తకూడదు. ఎందుకని? అమ్మలాగా ఆయాసపడుతూ ప్రయాణం నష్టం చేసుకుని ఇంటికి వచ్చినవాళ్ళే ఆడవాళ్ళా? పరిగెత్తెళ్ళి బస్సెక్కేస్తే, ప్రతి పనీ తొందరగా చేసేస్తే మంచి ఆడవాళ్ళు కాదా? ఒకరోజు నాన్న అన్నయ్యని సిగరెట్టు పెట్టె తెమ్మని పంపాడు. పది నిమిషాలు గడిచినా అన్నయ్య రాకపోతే నాన్న చిరాకుపడుతూ వాకిట్లోకెళ్ళి నుంచున్నాడు. అన్నయ్య నెమ్మదిగా తల వంచుకుని ఏదో ఆలోచించుకుంటూ నడిచివస్తున్నాడు. వాకిట్లోకి వచ్చేవరకూ నాన్నను చూడలేదు.

"ఆడముండలా తలొంచుకుని ఆ కాళ్ళీడ్చుకోవటం యేమిట్రా. ఒక్క-పరుగున వెళ్ళి రాలేవూ?"

నా తలలో ఇంకో మేకు దిగింది. పదేళ్ళ నా తలకి ఇన్ని మేకుల్ని ఎక్కువ సేపు భరించే శ క్తి ఉండేదికాదు. సమాధానాలు వెలికితీసే స్థిమితమూ వుండేది కాదు.

ఒకరోజు నాన్న పేపరు చదువుకుంటూ తీరికగా పడక కుర్చీలో కూచుని ఉన్నాడు. నేను పక్కనే కూచుని కథల పుస్తకం చదువుకుంటున్నాను. ఆ కథలో కోతి చేసిన తమాషాకు తెగ నవ్వొచ్చింది. పెద్దగా పగలబడి నవ్వాను. నా నవ్వు ఆగకముందే నా వీపుమీద పెద్ద దెబ్బ పడింది. నవ్వుతున్న కళ్ళల్లో నీళ్ళొచ్చాయి.

"ఏంటా విరగబడి నవ్వటం" నాన్న గద్దింపుకు నవ్వు పూర్తిగా మాయమయింది.

మర్నాడే అన్నయ్య కొత్తగుడ్డల కోసం పేచీ పెట్టాడు.

"దీపావళికిగా కొత్తవి కుట్టించుకున్నావు. రెండు నెలలన్నా కాలేదు. మళ్ళీ కొత్తగుడ్డలంటావేం" అని అమ్మ విసుక్కుంటే అన్నయ్య ఏడుపుముఖం పెట్టాడు. గొణుగుతున్నాడు.

నాన్న వచ్చి "ఆడదానిలా ఆ ఏడుపేంటీ – ఆ గొణుగుడేంటీ.... కావలసిందేదో తిన్నగా అడగలేవూ" అని కసిరాడు. ఆడవాళ్ళను నవ్వొద్దనటమూ, ఏడిపించటమూ, మళ్ళీ ఏడవటం ఆడదాని దుర్లక్షణంలాగా మాట్లాడటం ఇవన్నీ నాకు అయోమయంగా కనిపించేవి. మా మేనత్త ఒకావిడుండేది. ఆవిడకు పిల్లలు లేరు. సంవత్సరానికి ఆరునెల్లు మా యింట్లోనే ఉండేది. అమ్మ మీదా నామీదా కేకలెయ్యటం తప్ప ఆమెకేం పనుండేది కాదు. నేను కాస్త హుషారుగా కనిపించానంటే ఆమెకు ఒంటికి కారం రాసుకున్నట్లుండేది. చిటపటలాడుతూ చిరాకు పడుతుండేది.

"దేనికే దీనికింత పొంగు. ఏం జూసుకుని గాల్లో ఎగురుతుందిది" అంటో సారి అత్త నన్ను చూసి. "అదా? అది పుట్టినప్పట్నించీ అంతే. మహా హుషారు" అంది మాపిన్ని. మా పిన్ని ఒక్కతే నన్నేమీ అనేది గాదు. అందరూ తిట్టినపుడో, కొట్టినపుడో నేనేడుస్తుంటే బుజ్జగించి "అలా చెయ్యకూడదమ్మా. యిలా చెయ్యకూడదమ్మా" అని చెప్పేది. "ఎందుకు చెయ్యకూడదని" నేనడిగే ప్రశ్నలకు

"పెద్దయితే నీకే తెలుస్తుందిలే" అనేది. మా పిన్ని నన్ను సమర్థిస్తూ నా హుషారును మెచ్చుకుంటూ యిచ్చిన సమాధానానికి మా అత్త మరింత మండి పడింది.

"అదే - ఆ హుషారే ఎందుకూ అని. అసలే ఆడపిల్ల. ఆడపుటక పుట్టి ఆ విరగబాటేమిటి ? వినయం వందనం లేకుండా" అంటూ రుసరుస లాడింది.

"అందుకే నేనాడపుటక పుట్టినందుకే ఆ హుషారు" అని రాగం తీస్తూ చేతిలో ఉన్న పుస్తకం దూరంగా విసిరి ఎగురుకుంటూ తూనీగలా, పిల్లగాలిలా, గాలిపిల్లలా పరిగెత్తటం నాకెంతో బాగా జ్ఞాపకం.

ఆడపుటక పుట్టాక సంతోషపడటం, అదీ ఆడపుటక పుట్టినందుకు సంతోషపడటం మా అత్తకు అర్థం కాలేదు. నేనన్న మాటలుకూడా పూర్తిగా అర్థమై అన్నవి కావు. మా అత్త అన్న మాటలకు కోపం కసీ పట్టలేక అన్న మాటలే—

ఓ రోజు మా యిరుగు పొరుగు పిల్లలందరం ఆడుకుంటున్నాం. ఆడపిల్ల లందరం వేగంగా అల్లాబిల్లీ తిరిగి బుట్టల్లా లేచిన పరికిణీలతో చటుక్కున కూచుంటున్నాం. ఆ పరికిణీలు నేలమీద యింతమేర గుండ్రంగా పరుచుకుని ఎంతో అందంగా వున్నాయి. రంగు రంగుల పరికిణీలు బుట్టల్లా లేవటమూ, నేలమీద పడటమూ మా సంతోషానికి మేరలేదు. ఇంకా వేగంగా ఇంకా వేగంగా తిరుగుతూనే వున్నాం. మా పక్కింటి రాజాగాడికి మమ్మల్ని చూస్తే అసూయే పుట్టిందో, ఆసక్తే కలిగిందో— తానూ పరికిణీ కట్టుకుని మాలాగా తిరగాలని ముచ్చటపడ్డాడు. నేను నా ఎర్ర పరికిణీ, తెల్ల జాకెట్టూ తెచ్చి యిచ్చాను. రాజాగాడు అవి వేసుకుని ముఖమంతా వంకరులు తిప్పుకుంటూ వికారం చేసేసుకున్నాడు.

"ఛీ— ఎందుకురా ముఖం అట్లా పెడుతున్నావు" అన్నాను నేను. "సిగ్గు పడుతున్నాడే" అంది రాధ.

"ఓహో— ఇదా సిగ్గంటే. మొన్న మా అత్త అన్నదిలే. ఆడపిల్లకు సిగ్గే సింగారమని, ఇదిగో ఇంత చీదరగా మనం ముఖాలుపెట్టి ఎన్నడూ సిగ్గుపడొద్దేం. అలాగని ఒట్టేసుకుందాం." అంటూ ఒట్టేసుకోవటం నా కళ్ళకు కట్టినట్టే ఉంది. నిజంగానే సిగ్గుపడాల్సిన పనియెన్నడూ చెయ్యలేదు నేను. లోకం వేటివేటికి నేను

సిగ్గుపడాలని ఆశించిందో వాటికి నేను సిగ్గుపడలేదు. అవన్నీ నాకు గర్వించదగ్గ విషయాలుగా అనిపించేవి. లోకానికి భయపడి నా గర్వాన్ని దాచుకున్నాను. నా ఆలోచనలను అణచుకున్నానుగానీ నన్ను చూసి నేను సిగ్గుపడటం నేర్చుకోలేక పోయాను.

వయసు పెరుగుతున్నకొద్దీ నా శరీరంలో మార్పులు జరుగుతున్నాయి. శరీరం సాగుతోంది. కంఠం మృదువవుతోంది. వక్షం ఉబుకుతోంది. నడుము సన్నబడుతోంది. నా శరీరం చూసుకుని నేనే ముచ్చట పడ్డాను. కానీ అందరూ విచారించారు. వాళ్ళ విచారం యెందుకో నా కర్థం కాలేదు.

"పన్నెండేళ్ళకే యిది తాడిలా ఎదుగుతోందే. ఇక ఆగటానికి లేదు. ఓణీ లివ్వాల్సిందే. పదకొండోయేట యిచ్చినా పోయేది. పదమూడో ఏడొచ్చేదాకా యిలా తిరిగితే ఎంత అసహ్యం" మా అత్త అమ్మతో గొణుగుతూండేది. అమ్మ పన్నెండేళ్ళకే యింతెత్తు పెరిగిన నన్ను తన్న నేరానికి దిగులుపడుతున్నట్టుండేది. ఓణీలు వేసుకోకుండానే పెరిగిన నాలాంటి పిల్లలు కొందరు భుజాలు వంచి, శరీరం కుంచించుకుని నడిచేవారు. తరువాత వాళ్ళు ఓణీలు వేసుకున్నా ఆ గూని తగ్గేది కాదు. నేను మామూలుగా నిటారుగా నిలబడి నడుస్తుంటే అమ్మా, అత్తా "కాస్త నడుం వంచి తలదించుకుని నడువు. నడ్డి విరుచుకుని నడుస్తావేం" అని కసిరేవారు. నా వంక అదోరకంగా చూసేవారు.

నేను ఒంటరిగా వున్నప్పుడో, స్నానం చేస్తున్నప్పుడో నా శరీరం చూసుకుని గర్వించేదాన్ని. మిగిలిన సమయాల్లో ఎంత ఒద్దనుకున్నా మిగిలిన వాళ్ళ చూపులకు నా శరీరం కుంచించుకుపోయేది. నా శరీరాన్ని చూసి నేను సిగ్గుపడాలని నా చుట్టూ వున్నవారి కోరిక. అట్లా సిగ్గుపడాల్సి రావటం, సిగ్గుపడకుండా ఉండటం కోసం ప్రయత్నం చేయటం చాలా భయంకరమైన అనుభవంగా మిగిలిపోయింది. స్వేచ్ఛగా కాళ్ళు చేతులూ యిష్టమొచ్చినట్లు కదిలిస్తూ శరీరమంతటినీ ఉపయోగిస్తూ ఉండటం పోయి నా శరీరాన్ని కుంచించుకుని, ముడుచుకుని, మనిషిని అలాగే నుంచుని, మెడ మాత్రమే తిప్పుతూ చిన్న చిన్న అడుగులు పొందికగా వేస్తూ నన్ను నేను నిర్బంధించుకోవాల్సి రావటం నాకు చాలా కష్టమనిపించింది. ఎందుకిలా ముడుచుకు పోటం నాకు గాలిలో ఎగరాలన్నంతా, ప్రకృతంతా విస్తరించాలన్నంతా ఉత్సాహం కలుగుతుంటే దాన్నంతా చంపేసుకుని అత్తి పత్తి ఆకులా ఎందుకు ముడుచుకోవాల్సి

నా చుట్టూ ఉన్న ఆడవాళ్ళందరి శరీరాలూ అలాగే వుండేవి. రాను రానూ నాకు తెలియకుండానే నా శరీరం కూడా కుంచించుకుపోయింది.

నేను ఎనిమిదో తరగతి చదువుతుండే రోజుల్లో ఒక వింత అనుభవం కలిగింది. లెక్కల పిరియడు జరుగుతోంది. టీచరుగారు రెండు లెక్కలు యిచ్చి తొందరగాచేసి చూపించమని కుర్చీలో కూర్చున్నారు. నేను చేసి చూపించాను. నా పక్కన కూచున్న సుశీల లెక్కలు చేసిందిగానీ టీచరుకు చూపించటం లేదు. క్లాసులో అందరూ చేసేశారు. సుశీల మాత్రమే చూపించలేదని టీచరు గమనించారు. పేరుపెట్టి పిల్చినా ఈ పిల్ల కదలలేదు. నా కర్థం కాలేదు. వెళ్ళవేం అన్నాను. టీచరు కూడా రమ్మని గద్దించి పిలిచేసరికి సుశీల లేచి వెళ్ళింది. నా గుండె ఆగినట్లనిపించింది. సుశీల పరికిణీ నిండా ఎర్రటి మరకలు. నా పక్కన సుశీల కూచున్న చోటంతా రక్తం 'అమ్మో' అని కేకేశాను. అందరూ చూశారు.

టీచరు మొహం మాడ్చుకున్నారు. సుశీలను తిట్టారు. ఈ వయసు పిల్లలున్న క్లాసుకు రాగూడదు. ఏ ఐదారు తరగతులకో వెళితే ఈ దరిద్రాలుండవని గొణుక్కున్నారు. అప్పటి కప్పుడు సుశీలను ఇంటికి పంపించేశారు. మేమంతా ఆ క్లాసు నుంచి బైటికి వచ్చేసి యింకో గదిలో కూచున్నాం. సుశీల ఏదో చెయ్యరాని పని చేసిందనీ, అది చాలా తప్పనీ తప్ప నాకింకేమీ అర్థంకాలేదు. నా స్నేహితురాలు సుజాతా, నేనూ ఆ విషయం గురించి మాట్లాడుకున్నాం.

"సుశీల పెద్దమనిషయిందీ, ఆడవాళ్ళందరూ అలాగవుతారు. అపుడు రక్తం వస్తుంది." అని చెప్పింది." సుజాత.

"అలా అవకుండా ఎవరూ ఉండరా?"

"ఛా ఉండరు.అలావుంటే అది జబ్బట. ఇంకో సంగతుంది. పెద్దమనిషి కాకపోతే పిల్లలు పుట్టరు" సుజాతకు యిన్ని విషయాలెలా తెలుసో నాకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది.

మరి అలాగైతే అందరూ సుశీలనెందుకు ఛీదరించుకున్నారు? అలాగవక పోతే పిల్లలు పుట్టరు గదా. పిల్లలు పుట్టకపోతే ఎట్లా— ఆ విషయానికి, పిల్లల్ని పుట్టించే శక్తి ఉన్న విషయానికి గర్వపడాలిగానీ, సిగ్గుపడటం ఎందుకు? మిగిలిన వాళ్ళు ఛీదరించుకున్నట్లు చూడటం ఎందుకు? మా యిద్దరికీ ఈ ప్రశ్నలకు సమా

ధానము దొరకలేదు. సుజాత సిగ్గుపడాలనే అంటోంది. 'ఛీ—పాడు—' 'అసహ్యం' అంటోంది. మన శరీరానికి సంబంధించిన విషయాన్ని అసహ్యించుకుంటూ ఆ శరీరంతో యెట్లా బతకటమో అర్థం కాలేదు.

ఒకరోజు నాకూ ఆ అనుభవం కలిగింది. "అప్పుడే దాపరించింది—ఈ ఏడాది గడుస్తుందేమోననుకున్నా. దిక్కుమాలిన మేనత్త పోలిక" అంది అమ్మ మా అత్త లేకుండా చూసి.

"గుండెల మీద కుంపటి తయారయిందిరా నాయనా. ఎలా దించుకుంటామో యేమో" అత్త మా నాన్నమీద జాలిపడింది. మా నాన్న ఏమన్నాడో నాకు తెలియదు. ఆయన నేనున్న గదిలోకి రాలేదు. నాకు సిగ్గుపెయ్యలేదు గానీ భయం వేసింది. నా శరీరం గురించి నాకేమీ తెలియకపోవటంతో అయోమయంగా అనిపించింది. ఆడవాళ్ళందరికీ జరిగే సంగతికి నేను సిగ్గుపడదల్చుకోలేదు. బాధ కూడా అనిపించలేదు. కొందరు నాతోటి పిల్లలు యేడ్చినట్లు నేను యేడవలేదు. నా చుట్టూ వాళ్ళందరికీ నా ప్రవర్తన వింతగా కనిపించింది. "ఈ కాలం ఆడపిల్లలకి భయమూ, సిగ్గూ ఏమీ లేవు" అని అత్త బుగ్గలు నొక్కుకుంది తలయెత్తి కూచున్న నన్ను చూసి. అత్త మాటలకు నాకు యింకా ధైర్యం వచ్చింది. మొదట కలిగిన అయోమయం, భయం కూడా పోయింది. వెచ్చగా ఎర్రగా స్రవించే రక్తం నేను స్త్రీనని నొక్కి చెప్పినట్లనిపించింది. నాకేదో కొత్త శక్తి వచ్చిందని సంతోషమే కలిగింది. గర్వంగానే అనిపించింది. కానీ పేరంటానికి వచ్చిన అమ్మలక్కలందరూ నా సంతోషాన్ని వెయ్యి రకాలుగా భంగపరిచి నా మనసులో లక్ష భయాలూ సందేహాలూ నాటి పోయారు. నా గురించి ఉన్న అయోమయానికి అమ్మలక్కల అజ్ఞానం తోడై చాలా రోజులు నా మనసు పాడయింది. ఏదో తెలియని నిరాశా, భయం, బెరుకు కలిగేవి. క్రమంగా దానికి అలవాటైపోయాను.

నేను కాలేజీలో చేరటానికి ఎంత గొడవో అయింది. మాకు డబ్బు యిబ్బందులు పెద్దగా లేవు. మా అన్నయ్యను బెజవాడ లయోలా కాలేజీలో హాస్టల్లో వుంచి చదివిస్తున్నారు. ఊళ్ళో ఆడపిల్లల కాలేజీ ఉన్నప్పటికీ నా చదువు గురించి చర్చ అనంతంగా సాగింది. ఎప్పటికైనా పెళ్ళిచేసి పంపాల్సిందే గదా చదువెందుకు అని

అత్తా నాన్నా గట్టిగా వాదించారు. నా చిన్నప్పుడు మా యింట్లో రెండు గదులు అద్దె కిచ్చాం. ఆ గదుల ముందు చాలా ఖాళీ స్థలం వుంది. ఒకరోజు ఆ ఇంటివాళ్ళ ఇంటికి బంధువులొచ్చారు. వస్తూ వస్తూ రెండు కొబ్బరి మొక్కలు తెచ్చారు. బోలెడు చోటుంది గదా మొక్కలు నాటండి అన్నాడు వచ్చిన చుట్టం. "బాగానే వుంది—ఇదేం మన సొంతిల్లా. ఇది కాపుకొచ్చే నాటికి మనమెక్కడుంటామో. రోజూ నీళ్ళు పెట్టి చాకిరీ చేస్తే ఫలితం అనుభవించే దెవరో. మాకొద్దుగానీ మీరెటూ బెజవాడ పోతారుగా మా చెల్లెలిగారింట్లో యిచ్చెయ్యండి. సొంత యిల్లు. ఎప్పుడన్నా మీకో రెండు కాయలూ, నాకో రెండు కాయలూ పంపుతుంది" అంది అద్దెకున్న యిల్లాలు.

ఆవిడ మాటలకూ, మన స్తత్వానికి మా అత్తా, నాన్నా ఆడిపోసుకున్నారు. నా చదువు విషయంలో మాత్రం అచ్చం ఆ అద్దెకున్నావిడ లాగానే మాట్లాడారు. నన్ను చదివిస్తే వీళ్ళకు డబ్బు దండగ. మరెవరికో లాభం. వీళ్ళ లాభ నష్టాల బేరీజులో నేను అమ్మకానికి సిద్ధంగా ఉన్న వస్తువులా కనిపించాను గానీ ప్రాణ మున్న మనిషిలా కనిపించలేదు. ఈ ప్రాణి పెరుగుతుంది. జ్ఞానం, వికాసం కావా లన్న ఆలోచన వాళ్ళకు రాలేదు. అమ్మకెందుకో గానీ నన్ను చదివించాలనే ఉంది. కానీ, నాన్న ఇష్టం లేనిదే ఆమేమీ చెయ్యలేదు. నేను నాలుగైదు రోజులు ఉపవాసా లుండి, యేడ్చి, సాధించి కాలేజీలో చేరాను.

ఆడపిల్లల కాలేజీ కావటాన కాలేజీలో స్వేచ్ఛగానే ఉండేది. మా కాలేజీలో ఆటలాడటానికి బోలెడు స్థలముంది. కావలసిన వస్తువులూ, మంచి పి. టీ. కూడా వున్నారు. నా ఉత్సాహం మర్నీ పెరిగింది. అన్ని ఆటలూ చాలా బాగా ఆడేదాన్ని. కానీ మా ఇంట్లో నిషేధాల సంఖ్య విపరీతంగా పెరుగుతుండేది. ఆటలాడటానికి కాలేజీకి ముందుగా వెళ్ళాలి. కాలేజీ అయిపోయాక ఒక గంట రెండు గంటలు వుండి ఆడుకోవాలి. క్లాసులు ఎగ్గొట్టి ఆడుకునే వీలుండదు. నాకు అలా ఇష్టమూ వుండదు. నాకు ఆటలెంత యిష్టమో, పాఠాలూ అంత యిష్టంగా వుండేవి. నేను సరిగ్గా కాలేజీ టైముకి వెళ్ళి, కాలేజీ వదిలిపెట్టగానే ఇంటికి రావాలని నాన్న ఆజ్ఞ. నేను సాయంత్రం కనీసం గంటసేపు ఆడందే ఇంటికి వచ్చేదాన్ని కాదు. మా నాన్నకూ నాకూ మధ్య పెద్ద పోట్లాటలే జరిగేవి. నేను ఆటలు మానలేదు గానీ మా మధ్య జరిగే పోట్లాటలవల్ల నా ఉత్సాహం దెబ్బతినేది. సంవత్సరం చివర నాకు

ఆటల పోటీల్లో చాలా బహుమతులు వచ్చాయి. కానీ వాటిని చూసి ఆనందించిన వాళ్ళెవరూ లేరు.

నేను కాలేజీకి రోజూ నడిచే వెళ్ళేదాన్ని. నాతోపాటు ఇంకో నలుగురు స్నేహితులు కూడా వచ్చేవారు. మేం వెళ్ళే దారిలోనే మగపిల్లల కాలేజీ ఉంది. దారి పొడుగునా అబ్బాయిలు మా వెనక నడుస్తూ ఏదో ఒకటి మాట్లాడుతూనే ఉండే వారు. ముఖ్యంగా మా అందచందాల గురించి పొగుడుతూ, ఎగతాళి చేస్తూ ఏదో ఒకటి అనేవారు. నేనూ, నా స్నేహితులూ వాళ్ళ మాటలకు కోపం తెచ్చుకుంటూ, ఒకోసారి నవ్వుకుంటూ నడిచేవాళ్ళం. ఒకరోజు మా కాలేజీ గేటు దగ్గర ఒకతను నిలబడి ఉన్నాడు అతను చాలా అందంగా ఉన్నాడు. అతన్ని చూడగానే నాకు ఒళ్ళు ఝల్లుమన్నట్లనిపించింది. శరీరం, మనసూ చాలా తేలికైనట్లనిపించాయి. అలాగే చూస్తున్నాను. నా పక్కనున్న సుజాత నన్ను చేత్తో పొడిచి లోపలకు లాక్కెళ్ళింది. "అతను చాలా బాగున్నాడు కదూ" అన్నాను నేను ఇంకా అతని ధ్యానలోనే ఉండి.

"ఛీ ఊరుకో" అంది సుజాత.

"ఏం నీకు బాగాలేడా?"

"ఏంటా మాటలు. ఎవరన్నా వింటే నవ్వుతారు. గొడవ చేస్తారు. అబ్బాయిల గురించి అలా మాట్లాడుకోగూడదు."

"అబ్బాయిలు అందంగా ఉన్నారనగూడదా ? రోజూ మన అందచందాల గురించి పబ్లిగ్గా వాళ్ళు మాట్లాడితే వింటున్నాం. వాళ్ళ అందం గురించి మనమెందుకు మాట్లాడగూడదు ?"

"నీదంతా వితండవాదం తల్లీ. మగవాళ్ళ అందచందాల గురించి మనం నలుగురిలో మాట్లాడితే చాలా చెడ్డవాళ్ళమనుకుంటారు" సుజాత దీర్ఘం తీసింది.

నిజంగానే చాలామంది అమ్మాయిలు అబ్బాయిలకేసి సూటిగా చూసేవాళ్ళే కాదు. తలదించుకుని కళ్ళు మాత్రం పైకెత్తి చూసేవారు. పక్క చూపులు చూసే వారు. కొందరసలు దించిన తల ఎత్తేవారు కాదు. ఎందుకలా దొంగచాటుగా చూడటం. సూటిగా చూడొచ్చు గదా. అలా చూస్తే చెడ్డవాళ్ళనటం ఏమిటి? ఈ

ఆలోచనలతో నేను అబ్బాయిలు ఎదురవగానే గందరగోళపడిపోయేదాన్ని. సూటిగా చూడటానికి బెరుకూ, వాలుచూపులు చూడటం రాదు. ఇష్టముండదు. మొత్తానికి మానసికంగా చాలా ఆందోళన పడిపోయేదాన్ని.

పి.యు.సి. పరీక్షలు రాస్తూనే యిక నా చదువు పూర్తయినట్లేనని నాన్న చెప్పేశాడు. సంబంధాలు చూడటం మొదలుపెట్టారు. నా స్నేహితురాళ్ళు కొందరు కాలేజీలో చేరారు. కొందరు పెళ్ళి చేసుకున్నారు. కొందరు నాలాగే పెళ్ళికోసం ఎదురు చూస్తున్నారు.

"నీకేం నువ్వందంగానే వుంటావు. తొందరగానే సంబంధం కుదురుతుంది" అనేది కరుణ.

కరుణ చాలా పొడుగు. దాదాపు ఆరడుగులుండేది. కాలేజీలో అందరూ కరుణను ఎగతాళి చేసేవారు. బజార్లో అబ్బాయిలు రకరకాల పేర్లతో ఏడిపించేవారు. ఇంట్లో అందరూ కరుణకు పెళ్ళెలాగవుతుందని దిగులుపడేవారు. ఆరడుగుల అబ్బాయిని మంచి పర్సనాలిటీ అనేవాళ్ళంతా కరుణను "అమ్మో అదేం పిల్లా అసేం పొడుగూ" అనేవాళ్ళు. కరుణనే కాదు. మా స్నేహితుల్లో చాలామంది ఏదో ఒకరకమైన ఆందోళనతో సతమతమవుతుండేవారు. లావుగా వున్నా దిగులే, సన్నగా వున్నా దిగులే. ఈ దిగుళ్ళన్నీ పెళ్ళికోసే ముడిపడి వుండేవి. వాళ్ళ శరీరాలకున్న శక్తిని గురించి గానీ వాళ్ళకున్న తెలివితేటల్ని గురించి గానీ వాళ్ళు ఆలోచించే వాళ్ళు కాదు. తమ అందం చూసి మంచి సంబంధం రావాలన్నదే వాళ్ళ కోరిక. రాదేమోనని వాళ్ళ దిగులు. చదువు మానేసిన రెండేళ్ళకు గాని నాకు పెళ్ళి కుదరలేదు. ఈ రెండేళ్ళూ జరుగుతున్న పెళ్ళిళ్ళను చూసి భయపడుతూ, దిగులుపడుతూ, అసహ్యించుకుంటూ గడిపాను. అయితే ఈ రెండేళ్ళూ నేను వృథా చెయ్యలేదు. మొదటి సంవత్సరం టైపు నేర్చుకున్నాను. రెండో సంవత్సరం నేను చదివిన కాలేజీలోనే టైపిస్టు ఉద్యోగం సంపాదించాను. నాకు ఆశ్చర్యం కలిగేటట్లు నేను ఉద్యోగం చెయ్యటానికి మా అత్త పెట్టిన అభ్యంతరం మా నాన్న పెట్టలేదు. 'ఉన్న ఊళ్ళో, ఆడపిల్లల కాలేజీలో, పోనీ వెళ్ళనీ' అని ఊరుకున్నారు. బహుశ డబ్బు విలువ ఆయనకు తెలియటం వల్ల కావచ్చు.

మా అన్నయ్య మా ఊళ్ళోనే డాక్టరు కోర్సు చదువుతున్నాడు. అన్ని విషయాల్లో అన్నయ్యకే విలువ. అన్నయ్య పనులకే ప్రాముఖ్యత. మా ఇద్దరి

మధ్య లేదా నిండా రెండేళ్ళుండదు. కానీ అందరూ అన్నయ్యను గౌరవించేతీరు చూస్తుంటే మా ఇద్దరికీ ఎంతో ఎడముందనిపించేది. "వాడు మగాడు. పెద్ద చదువు చదువుతున్నాడు" అని అమ్మ, నాన్న, అత్తా అందరూ అన్నయ్యను వెనకేసుకు వచ్చేవారు. నేనెంత బాధ్యతగా ఇంటిపనులు చేస్తున్నా, అన్నయ్య ఇంటి పనులు పట్టించుకోకుండా తిరిగినా అన్నయ్య మాటకే విలువ. అందరూ నా పట్ల చూపే చులకన భావాన్ని పట్టించుకోకుండా, నన్ను నేను గౌరవంగా చూసుకోవటానికి ఎంత కష్టపడ్డానో. బహుశ చాలామంది అమ్మాయిలు ఇలాగే కష్టపడతారనుకుంటాను.

ఉద్యోగంలో ఎక్కువ పనుండేదికాదు. లైబ్రరీ నుంచి పుస్తకాలు తెచ్చుకుని చదువుకుంటూ, పెళ్ళికోసం ఎదురుచూస్తూ కాలం గడిపాను. పెళ్ళి గురించీ, నా జీవితంలో ఒక పురుషుడి ప్రవేశం గురించీ కలలు కందామంటే భయంగా అనిపించేది. పెళ్ళంటే ఏమిటి? పెళ్ళయ్యాక నేను మారిపోతానా? ఈ ఇంటి నుంచీ, ఈ మనుషుల నుంచీ దూరమై ఇంకో వ్యక్తికి చెందుతానా? నేనంటూ మిగులుతానా? రకరకాల అస్పష్టతలతో చాలా దిగులుగా అనిపించేది. ఒక్కోసారి పెళ్ళి తొందరగా కుదిరితే బాగుండుననిపించేది.

చివరికి ఒక సంబంధం అందరికీ నచ్చింది. అతను గుంటూర్లోనే కాలేజీలో లెక్చరరుగా ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. మనిషి అందంగానే ఉన్నాడు. నాకు నచ్చాడు. పెళ్ళి జరిగిపోయింది. మొదటి రోజులన్నీ సంతోషంగానే గడిచిపోయాయి. అతన్ని సుఖపెడుతూ నేను సుఖపడటం. ఇందులో కూడా నేను స్త్రీనైనందుకు నాకు చాలా సంతోషంగానే అనిపించింది. సెక్సు జీవితాన్ని నేను కోరుకునేదాన్ని, ఇష్టపడే దాన్ని. మొదటి రోజుల్లో గమనించలేదుగానీ నా భర్తనది తీవ్రంగా కలవరపెట్టింది. ఆడది తనంతట తాను సెక్సు సుఖం కోరటం సహజం కాదని అతను మాట్లాడితే నేను నివ్వెరపోయాను. సినిమాల్లో, కథల్లో పురుషులే స్త్రీలను కోరటం, వాళ్ళ ముందు ఇష్టపడకపోవటం, మగవాళ్ళు బతిమాలటం, ఆడవాళ్ళు సిగ్గుపడటం, చివరకు ఎలాగైతేనేం పురుషులు స్త్రీల నుంచి సుఖం పొందటం ఇదంతా నేనూ చూశాను. కానీ ఎందుకో నా మనసుకది పట్టలేదు. నాకు సహజంగా కోరికలు కలిగితే వాటిని దాచుకుని, నాకు కోరికలే లేనట్టూ, అదంతా విసుగన్నట్టూ, భర్త ఆనందం కోసమే నేను ఆ పనికి సిద్ధమవుతున్నట్టూ నటించాలని నాకు తెలియలేదు.

నాకు ముద్దు పెట్టుకోవాలనిపించగానే అతన్ని ముద్దు పెట్టుకునేదాన్ని. నా అంతట నేనే అతని పక్కన చేరి కౌగలించుకునేదాన్ని. అది నా భర్తకు చిరాకుగా

ఉండేది. నా ప్రవర్తన అతనిలో లేనిపోని అనుమానాలను కలిగిస్తుందని అర్థమయ్యాక నేను నా కోరికలను అణుచుకోవటం నేర్చుకున్నాను. నా శరీరంతో నేను పొందాలనుకున్న సుఖం పొందలేకపోవటం నాకు చాలా వెలితిగా అనిపించింది. అతని కోరికలు తీర్చటానికేనా నా శరీరం? నా శరీరపు కోరికలు తీర్చుకోటానికి నేను చేసే ప్రయత్నం అతనిలో విముఖతనూ, చిరాకునూ ఎందుకు కలిగిస్తోందో నాకు అర్థమయ్యేదికాదు.

తన కోరికలను గురించి మాట్లాడని స్త్రీయే మంచి స్త్రీ ఔతుందా?
కోరికలు సహజంగా మనలో కలిగేటప్పైనప్పుడు వాటి గురించి మాట్లాడితే తప్పేందుకవుతుంది?

ఈ సందేహాలతో సతమతమయ్యే రోజుల్లోనే నేను తల్లిని కాబోతున్నానని తెలిసింది. ఆరోజు....నేను తల్లినవుతానని తెలిసిన రోజు, ఏమో అయ్యాను. నింగిని అందుకున్నాను. గుండెల్లో పొంగుతున్న సంతోషంతోపాటు ఏ మూలో చిన్న భయం కూడా పుట్టింది.

ఏమవుతుంది? ఏం జరుగుతుంది? నా చిన్న పాపాయి ఎలా పెరుగుతుంది ?
నా శరీరాన్ని గురించి నాకేమీ తెలియదని నాకప్పుడు స్పష్టమయింది. ఎలా తెలుసుకోవాలో కూడా తెలియలేదు.

నాకు తెలియకుండా శరీరంలో జరిగే మార్పులు ఆగవు గదా. నెలనెలా పొట్ట పెరుగుతోంది.

బిడ్డ పొట్ట లోపల అటూ ఇటూ కదులుతుంటే ఎంతో తృప్తిగా అనిపించేది. ప్రపంచమంతా అందంగా కనిపించేది. జీవితమంటే ఎంతో ప్రేమ కలిగేది. నా చుట్టూ వున్నవారందరి మీదా ప్రేమా, దయా కలిగేవి. నన్ను పట్టుకుని ప్రాణం పోసుకుంటున్న ఆ పసిగుడ్డు ఎప్పుడు బైటపడుతుందా అని ఆరాటంగా ఉండేది. రాత్రిపూట పొట్టలోపల తన్నినట్లు మెలకువ వచ్చేది. పొట్టమీద చెయ్యి వేసుకుని పడుకుంటే నిశ్చింతగా ఉండేది.నా రక్తమే ఆ బిడ్డ ఆహారమవుతున్నందుకు గర్వంగా ఉండేది. వీటన్నిటి వెనకాలా లోపలా ఎక్కడో భయం.

ఇదంతా ఎట్లా జరుగుతుంది? ఎట్లా జరుగుతుందో నాకు స్పష్టంగా తెలియదు. దానిని గురించి ఎవరిని ఎట్లా అడగాలో అర్థమయ్యేదికాదు. డాక్టరు నాకెప్పుడూ నా సందేహాలు అడిగే టైము ఇచ్చేదికాదు.

ఒకసారి నేను ధైర్యం తెచ్చుకుని నాకున్న భయాన్ని గురించి చెబితే చాలా చిరాకు పడింది. అర్థం పర్థంలేని ప్రశ్నలతో తన టైమంతా వృథా చేస్తున్నానని కసురుకుంది. నేను కంగారు కంగారుగా ఆ గదిలోంచి బైటపడ్డాను.

ఆమె కూడా ఆడమనిషే కదా? నా సందేహాలూ, భయాలూ సానుభూతితో ఎందుకర్థం చేసుకోదు? మరి మా అమ్మ మాత్రం— మా అత్త మాత్రం— వీళ్ళు కూడా ఆడవాళ్ళయినా నన్నెందుకు చిన్నచూపు చూశారు. తమని తామెందుకు తక్కువ చేసుకున్నారు?

చివరకు ఆరోజు రానే వచ్చింది.

నా బిడ్డను బైటికి తీసుకురావటానికి ఎంత శ్రమపడ్డాను? చచ్చిపోతానేమో అనుకున్నాను మొదట.

చచ్చిపోతేనేం. నా బిడ్డ సుఖంగా బైటపడితే చాలు అనుకున్నాను.

నడుము దగ్గర విపరీతంగా మొదలైన నొప్పి పొత్తికడుపు దగ్గరకు వచ్చి తగ్గిపోయేది. ఆ నొప్పి శరీరానికి బాధగా ఉండేదిగానీ మనసుకి పట్టేది గాదు. ఐదు నిమిషాలకోసారి అలా నొప్పి వస్తుంటే అనేకరకం అనుభూతి. ఇంకా ఎంత సేపిలా అని నర్సుని అడిగితే "నిమిషానికి రెండు మూడుసార్లు రావాలి ఆ నొప్పి" అన్నది.

"భయంగా అనిపిస్తోంది. ఏం జరుగుతుంది?" అనడిగాను. "భయం లేదూ యేమీలేదు. నువ్వొక్కదానివే కాదుగా ఆడవాళ్ళందరూ కంటూనే ఉన్నారు. ఇదంతా కాసేపే, అందరిలాగానే నాకూ అనుకుంటే భయం ఉండదు" అంది నర్సు నవ్వుతూ.

ఆ గదీ, ఆ వాతావరణం అన్నీ కొత్తగా భయం గొలిపేలా ఉన్నాయి. చల్లటి ఇనుప బల్లా, చుట్టూ రకరకాల సామగ్రి, హడావుడిగా లోపలికీ, బైటికీ తిరుగుతున్న నర్సులూ, లోషన్ల వాసన, పైకి చూస్తే పెద్ద పెద్ద లైట్లూ అంతా అయోమయంగా అనిపించింది. ఎవరన్నా పక్కనుండి ఏదన్నా మాట్లాడితే బాగుండుననిపించింది. ఎవరినీ లోపలికి రానివ్వరు. అసలు నా భర్తకు నన్ను ఆసుపత్రికి తీసుకొచ్చినట్లు కూడా తెలియదు. నేను మా పుట్టింటి నుంచి ఆసుపత్రికి వచ్చాను. అంతా సవ్యంగా జరిగాక కబురు చేద్దాంలే ఈ రాత్రిపూట కంగారెందుకూ అని ఎవరూ అతనికి కబురంపలేదు. కబురు పంపినా ఇంత రాత్రివేళ నాకోసం

అతనొస్తాడన్న నమ్మకమూ లేదు.

నేనొక్కదాన్నే మాటసాయం కూడా లేకుండా ఆ పెద్ద పనికి సమాయత్తమయ్యాను.

నొప్పులు తీవ్రమవుతున్నకొద్దీ నా ఆలోచనలు ఆగిపోయాయి. మరింకో ఆలోచనకు తావేలేదు.

ఎలాగైనా ఆ నెత్తుటి ముద్దను పైటికి నెట్టాలి. అదే నా పని.

ఆ క్షణాన అదే అదే నా జీవితం. అప్పుడింకో ధ్యాసే లేదు.

మెదడు అసలు పనిచేస్తోందా? శరీరమూ, మనసూ, మెదడూ అన్నీ కలిసి ఒకే పనిలో నిమగ్నమైపోయాయి.

అది బాధా? ఆనందమా ? అయోమయమా? ధ్యానమా? సాధనా? తపస్సా?— అన్నీనా?

మనశ్శరీరాలను తదేక ధ్యానంతో ఐక్యంచేసి సాధించిన పనివల్ల కలిగేదే బ్రహ్మానందమైతే ఇదే ఆ బ్రహ్మానందమా-

నాకు స్పృహ పోతోందా?

నేనంటూ ఉన్నానా? నేనొక్కత్తినే ఉన్నానా ?

నేనే సర్వ ప్రకృతినా? ఈ లోకంలో నేను తప్ప మరెవరూ లేరా— ఉన్నారు.

బిడ్డ కెవ్వున ఏడ్చాడు. వాడి ఏడుపు చెవిని పడగానే ఒళ్ళు జలదరించింది. 'సృష్టించాను చివరికి' అనుకున్నాను. మళ్ళీ ఆ అయోమయపు అనుభూతి నుండి మామూలు ప్రపంచంలోకి వచ్చాను.

ఆ పసికందును నర్సు తెచ్చి చూపించింది. గులాబి రేకులా నున్నగా మెత్తగా ఉన్న వాడి బుగ్గ మెల్లగా తాకినపుడు నా వెన్నుపూస కదిలిపోతున్నట్టే అనిపించింది. శరీరమంతా తేలికైపోయింది.

నా శరీరాన్ని చూసుకుంటే నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది.

ఎంత శక్తి వుంది ఈ శరీరానికి. నేనేమిటో నాకు బాగా తెలిసింది.

ఈ సృష్టి కార్యంలో నా శరీరం కుంచించుకుపోలేదు. విశాలమయింది.

సర్వ ప్రకృతినీ నేనేనా అన్నంతగా నేను విస్తరించాను.

నా శరీరాన్ని స్వేచ్ఛగా ఉపయోగించాను.

నేను చేయవలసిన పనికి అనుకూలంగా నా శరీరాన్ని నేను నిర్దేశించాను.

నేను నా శరీరపు యజమానిని. కాదు— ఈ శరీరం నాది నాది మాత్రమే.
ఈ శరీరపు శక్తి, ప్రయోజనం, రహస్యాలూ అన్నీ నాకిప్పుడు తెలుసు.
నా జీవితంలో నేను పొందిన అనుభవాలలోకెల్లా ఈ అనుభవం విలువైనది.
నామీద నాకు నమ్మకాన్నీ, నా శక్తిమీద గౌరవాన్నీ, నాశరీరం పట్ల మరింత ప్రేమనూ కలిగించిన అనుభవం ఇది.

నా బిడ్డ నా రొమ్ము నోట్లో పెట్టుకుని పాలు తాగుతుంటే నాకు కలిగిన పరవశం చెప్పలేనిది. నేను బిడ్డను సృష్టించడమే కాదు బిడ్డ ఆహారాన్ని కూడా సృష్టిస్తున్నాను.
పొలం దున్ని, పంట పండించి ఆ పంటను బిడ్డలకు పెడుతున్న రైతులా ఉన్నాను నేను.
నా శరీరం ఎంత గొప్పది.
ఆడవాళ్ళెందుకు వాళ్ళ శరీరాలను చూసుకుని సిగ్గుపడటం, కించపడటం, ఆడ వాళ్ళుగా పుట్టినందుకు అవమానపడటం?
నేను కన్న ఇద్దరు బిడ్డల్నీ చూసుకుని నేను స్త్రీనైనందుకు మరింత గర్వించాను.

క్రమంగా మా సంసారంలో కలతలు ప్రారంభమయ్యాయి
నేను ఇంట్లోపనీ, పిల్లల పనీ, ఆఫీసు పనీ ఇవన్నీ చేసుకుంటూ కూడా ఉత్సాహంగా వుండేదాన్ని ఆ ఉత్సాహం నాభర్తనకుచ్చేదికాదు.
అతనికి అనుమానాలెక్కువ. నేను ఉత్సాహంగా ఉండటానికి ఎక్కడెక్కడి కారణాలో వెతికేవాడు. చివరికి ఎవరో ఒక మగవాడిని తలుచుకునే నేనింత సంతోషంగా ఉన్నానని తీర్మానించేవాడు.
నా ఉత్సాహాన్ని అణచటానికి అతనన్ని ప్రయత్నాలు చెయ్యటం మొదలుపెట్టాడు.
నాకు నా బాల్యం జ్ఞాపకం వచ్చింది.
చిన్నతనంలో నేను పరిగెత్తటం చూసి నాన్న సహించలేకపోయాడు. నేను పరిగెత్తటం మానేశాను.
ఆపనైతే చెయ్యటం లేదుగానీ ఆ పని తాలూకు శక్తీ, ఉత్సాహం నాలో చచ్చిపోలేదు.

ఇన్నాళ్ళకు కూడా అవింకా బతికే ఉన్నాయి. ఏదో ఒకరూపంలో వాటి ఉనికిని ప్రదర్శించుకుంటున్నాయి.

నా శక్తినీ ఉత్సాహాన్నీ నశింపచేయటమే జీవితాదర్శంగా పెట్టుకున్నాడు నా భర్త. పిల్లలను ఎత్తుకుని ఎగరేసి, వాళ్ళను ఆడించి నవ్వుతుంటే అతనికి చెప్పలేని చిరా కొచ్చేది. "ఎందుకలా విరగబడి నవ్వుతావు?" అంటూ నా నవ్వు మీద దాడి మొద లయ్యేది.

పిల్లలకు కథలు చెబుతుంటే వెటకారాలు. పిల్లలతో ఆడుకుంటే చిరాకు. "పిల్లలతో పాటు ఆ గంతులేమిటి?" పిల్లలతో పాటు నేను ఆడుకుంటే అతను భరించలేడు.

నేను ఇంతపనీ చేస్తూ ఉత్సాహంగా ఉండటం అతను కాలేజీలో నాలుగ్గంటల పనికే తోటకూర కాడలా వేలాడబడిపోవటం, ఈ తేడా అతనికి నామీద అసూయ కలిగించింది.

ఆ అసూయతో అతను నా జీవితాన్ని హరించబూనుకున్నాడు.

విసుక్కోవటాలూ, కసురుకోవటాలతో ప్రారంభమై నెమ్మదిగా తిట్లదాకా వచ్చింది.

నేనే పనిచేసినా తప్పయిపోయింది. ఏ పని చెయ్యకపోయినా తప్పే అయింది.

అతని అధికారాన్ని సహించటం నా వల్ల కాలేదు.

చిన్నప్పుడు గోలీలాట వద్దని నిషేధించినా, క్యారమ్స్ ఆడుకోమన్నారు.

ఇప్పుడు అదీ ఇదీ కాదు ప్రతి పనిమీదా నిషేధాలే.

చిన్నతనంలో నాకు ప్రశ్నలు తప్ప సమాధానాలు తెలియవు. అందుకని నా మీద పెట్టిన నిషేధాలను ప్రశ్నించుకుని ఊరుకునే దాన్ని. ఇంకో పనిలో పడిపోయే దాన్ని.

అప్పుడు నా శక్తేమిటో నాకు తెలియదు. అమ్మా నాన్నల చాటున పెరుగుతున్న దానిని.

నా వ్యక్తిత్వం అప్పుడింకా వికసించలేదు. అందువల్ల వాళ్ళ నిషేధాలు నడిచాయి. అప్పుడు లోకం గురించీ లోకరీతి గురించీ నాకెంతో అయోమయం ఉండేది.

ఇప్పుడు నేనో వ్యక్తిని. నేను పనిచేసి సంపాదిస్తున్నాను.

నా తిండి నేను తింటున్నాను. ఎవరిమీదా ఆధారపడి లేను.

పైగా నేను తల్లిని. ఇద్దరు పిల్లల్ని కని పాలిచ్చి పెంచాను.
నేనొక వ్యక్తిననే జ్ఞానం ఒచ్చాక నా భర్త పెట్టే నిషేధాలకు లొంగివుండే ప్రశ్నే లేదు.
పైగా నాకిప్పుడు సమాజాన్ని గురించిన జ్ఞానం వుంది. ఆడవాళ్ళ మీద ఈ నిషేధాలు ఎందుకో నాకు పూర్తిగా తెలియకపోయినా ఆడవాళ్ళను పీడించటం మీద నాకు తీవ్రమైన వ్యతిరేకత వుంది.
ఇవన్నీ యిచ్చిన శక్తితో నేను నా భర్తమీద తిరగబడ్డాను. ఇద్దరి మధ్యా రోజూ పోట్లాటలతో జీవితం అశాంతిమయమయింది.
పెళ్ళంటే ఏం జరుగుతుంది అని చిన్నప్పుడెప్పుడో నాకొచ్చిన సందేహానికి సమాధానం దొరికినట్లయింది.
పెళ్ళంటే ఇదా? ఈ నరకమా?
ఆత్మలోనుంచి పుట్టుకొస్తున్న జీవన సంగీతాన్ని హత్య చెయ్యటమేనా పెళ్ళంటే-
మనిషిని బానిసగా యంత్రంగా మార్చటమేనా పెళ్ళంటే—

నా సంపాదన నాకంత శక్తి యిచ్చిందని నా భర్తకు అర్థమయింది. నన్ను ఉద్యోగం మానెయ్యమని పోరు పెట్టాడు. మొదట నా మీది ప్రేమతోనే, నా కష్టం చూడలేకనే ఉద్యోగం వద్దంటున్నట్లు మాట్లాడాడు. నాకే కష్టమూ లేదనీ, ఇంకా యింత పనైనా అవలీలగా చేసుకోగలనని గట్టిగా చెప్పేసరికి కోపం వచ్చింది.

"ఉద్యోగం చూసుకునే నీకీ తలపొగరు. నువ్వు కాలేజీకి వెళ్ళొద్దు" అని ఆజ్ఞాపించటంలోకి దిగాడు.

"నాది తలపొగరైతే అది నా తలతోటే ఉంటుంది. ఉద్యోగంలో ఉండదు. దేవుడు దిగొచ్చి చెప్పినా నేను కాలేజీకి వెళ్ళటం మానను" అని ఖచ్చితంగా చెప్పాను.

ఒకరోజు కాలేజీ టైముకి తనుకూడా సెలవు పెట్టి నన్ను ఇంట్లోనుంచి బైటికి పోనీయలేదు. నేను ఆ రోజుకి ఊరుకున్నాను. మర్నాడు చాలా ముందుగానే తయారై వెళ్ళిపోయాను. అతనికి పంతం హెచ్చింది.
ఆడదాని చేతిలో అందులో పెళ్ళాం చేతిలో ఓడిపోవటం అతనికి భరించలేని అవమానం కలిగింది. కానీ నేను లొంగలేదు.
ఉద్యోగం మాన్పించలేనని తెలిశాక జీతం మొత్తం తన కిచ్చెయ్యమన్నాడు.

ఒక్క పైసా కూడా యివ్వనన్నాను. అంతవరకూ నా జీతంలో ఒక వంద రూపా యలు మాత్రం దాచి మిగిలినదంతా ఇంటికే వాడుతుండేదానిని. ఇక ఇంటి ఖర్చు లకు నా డబ్బు వాడననీ నా ఖర్చులకు మాత్రమే వాడతాననీ చెప్పాను. నేను ఉద్యో గం చెయ్యటం యిష్టం లేనపుడు నేను సంపాదించిన డబ్బేలా ఇష్టమవుతుందని ప్రశ్నించాను.

ఒక నెల అలాగే గడిచింది. ఇంటి ఖర్చంతా తన డబ్బులోంచే పెట్టేసరికి అతని జల్సాలకు ఆటంకం కలిగింది. ఈసారి జీతం మొత్తం తనకిచ్చెయ్యాల్సిందేనని ఖచ్చితంగా చెప్పాడు.

ఆ నెల ఫస్టు తారీఖున జీతం తీసుకుని ఇంటికి వచ్చాను. డబ్బు బీరువాలో దాచి తాళాలు బొడ్లో దోపుకున్నాను. అంతకుముందు రోజునే 'రేపు జీతం యివ్వకపోతే ఏం చేస్తానో చూసుకో'మని బెదిరించాడు. నేను పెరట్లో పని చేసుకుంటుంటే వచ్చి తాళాలడిగాడు.

'ఎందుకు' అన్నాను.

'బీరువాలో నాకేం పనుండదా? బీరువా నీదా? నీ బాబిచ్చాడా?' అని ఎగిరాడు.

'మా నాన్న ఇవ్వలేదుగానీ అది నేను కొన్నదే' అంటూ నేను లోపలికి వచ్చాను.

బీరువా తాళం తీసి నా పర్సు బీరువాలోంచి తీసి నా సూట్ కేసులో పెట్టి తాళం వేశాను. ఆ తాళం పిన్నీసుతో నా గొలుసుకి పెట్టుకున్నాను. ఇదంతా చూసి అతను మండిపోయాడు. నేనిచ్చిన బీరువా తాళాలు నా ముఖాన కొట్టాడు.

"డబ్బిస్తావా? ఇవ్వవా?"

"ఇవ్వను" ఖచ్చితంగా చెప్పాను.

అంతే. నా మీద పడి కొట్టటం మొదలుపెట్టాడు. నేనూ కాళ్ళతో తన్ని అతన్నించి బైటపడి పెరట్లోకి పరిగెత్తాను. అక్కడ చూసుకుంటే నా మెడలో గొలుసు లేదు. నేను మళ్ళీ ఇంట్లోకి పరిగెత్తాను. అతను సూట్ కేసు తాళం తీస్తు న్నాడు.

నేను వెళ్ళి అతని మీద పడి కొట్లాడి తాళం చెవి లాక్కున్నాను. నా శక్తికతను విస్తుపోయాడు. ఆ తర్వాత తిడుతూ కొట్టటానికి వచ్చాడు. నేనూ ఎదురు తిరిగి నిల బడ్డాను.

ఇక యిట్లా లాభం లేదని ఆగి "ముందు ఇంట్లోంచి బైటికి నడవమన్నాడు"
నాకూ అదే అనిపించింది. "నేనొచ్చేసరికి ఇంట్లో కనిపించావో చచ్చావే" అంటూ
అతను బైటికి వెళ్ళిపోయాడు.

నాకు అలసట అనిపించింది గానీ నీరసంగా లేదు. నా నరాలు బలహీన
పడలేదు.
ఈ పోరాటం నాకు ధైర్యాన్నిచ్చిందేగాని బలహీనురాల్ని చెయ్యలేదు.
ఈ ఇంట్లో బ్రతకటం అసాధ్యం.
నేను వెంటనే పిల్లల్ని తీసుకుని పుట్టింటికి చేరాను.

నేను వెళ్ళి విషయమంతా వివరంగా చెప్పాను. నేను చెప్పటం ముగించక
ముందే ఇంట్లో గొల్లున ఏడుపులు మొదలయ్యాయి. అందరూ నన్ను తిట్టడం మొద
లెట్టారు. నా పొగరుమోతుతనాన్నీ నా మగరాయుడి లక్షణాన్నీ చిన్నప్పటి నుండి
తవ్వి తలకెత్తుకున్నారు.
వెంటనే వెళ్ళి అతని పాదాలమీద పడి క్షమాపణ వేడుకోమన్నారు. నేనా పని
చెయ్యకపోతే నా తరఫున ఆ పని చెయ్యటానికి మా అమ్మా నాన్నా అందరూ
సిద్ధమయ్యారు. ఒక్కరాత్రికి కూడా వాళ్ళు నన్నక్కడ ఉంచుకోవటానికి ఇష్టపడ
లేదు. 'పద పదమ'ని తొందర పెట్టారు.
నేనెంత నిర్విణ్ణురాలినయ్యానో చెప్పలేను. వీళ్ళకు నేను ఆడదానిగా తప్ప కని పెం
చిన బిడ్డగా కనిపించటం లేదే అని కుమిలిపోయాను.
రాత్రిపూట యిద్దరు చిన్న పిల్లల్ని వెంటబెట్టుకుని కూతురు ఇంటికి వస్తే తరి
మేస్తున్న కసాయితనం వీళ్ళ కెలా అలవడిందా అని అలమటించాను.
ఎంత అలమటించీ ప్రయోజనం లేదు. నా దారి నేను చూసుకోవలసిందే—

నేను మా ఇంటికి వెళతానని పిల్లలిద్దరితో బయలుదేరాను.

రాత్రి పదిగంటల సమయం. పిల్లలతో ఎక్కడికి వెళ్ళాలి ?
అతని దగ్గరికి తిరిగి వెళ్ళేది లేదని నేను వచ్చేటప్పుడే నిర్ణయించుకున్నాను. తల్లి
దండ్రులు కొన్నాళ్ళయినా ఆశ్రయమిస్తారనుకుంటే వాళ్ళూ తరిమేశారు.
ఆడపిల్ల పెళ్ళయ్యాక పుట్టింట్లో ఉండకూడదు. అది వాళ్ళ నరనరాల్లో జీర్ణించుకు
పోయిన నమ్మకం. ఆ నమ్మకాన్ని సమాజం వాళ్ళ రక్తంలో ఇంకిపోయేలా
చేసింది. దాన్నించి వాళ్ళు బయటపడలేదు.

నాకు కూడా ఆ విశ్వాసాలను సమాజం నూరిపొయ్యాలని చూసింది.
నేను కాలేజీలో చేరగానే నేర్చుకున్న మొదటి పద్యం నా తెలుగు పుస్తకంలో మొదటి పాఠంలో మొదటి పద్యం— ఏమిటి దాని సారాంశం- శకుంతలకు కణ్వుడు చెప్పిన పద్యం.

"ఎట్టి సాధ్వులకున్ బుట్టిన యిండ్లను
బెద్దకాల మునికి తద్ద తగదు
పతుల కడవ యునికి సతులకు ధర్మవు
సతుల కీడుగడయు బతుల చూవె"

ఇదీ కాలేజీకి వెళ్ళగానే నేను నేర్చుకున్న మొదటి ధర్మం. మొదటి నీతి.
ఆ ధర్మాలూ ఆ నీతులూ నాకు ఒంటబట్టలేదు. వాటిని నిరోధించే శక్తి చేవా నాలో ఉన్నాయి. ఆ నమ్మకాల నుంచి తప్పించుకుని నా భర్త నుంచి విడిపోయి స్వేచ్ఛగా బతకాలనుకున్నాను.

బతుకుమీద వున్న ఆ ఆశే ఆ రాత్రి నన్ను నా స్నేహితురాలింటికి నడిపించింది. ఆమె నేను పనిచేసే కాలేజీలోనే లెక్చరర్. అంత రాత్రివేళ ఆమె నాకు ఆశ్రయమిచ్చింది. నా కథంతా విని సానుభూతి చూపించింది. నేను తీసుకున్న నిర్ణయం మంచిదని ప్రోత్సహించింది.

రెండురోజులు కాలేజీకి సెలవు పెట్టి వాళ్ళింట్లోనే ఉన్నాను. వాళ్ళింటికి దగ్గర్లోనే ఓ గది వెతుక్కున్నాను. పదిరోజుల్లో ఇంట్లోకి కావలసినవన్నీ సమకూర్చుకున్నాను. నెల రోజులు గడిచిపోయాయి. అతనుగానీ, నా పుట్టింటివారుగానీ పట్టించుకోలేదు. నాకాశ్రయమిచ్చిన భారతి మా అమ్మా నాన్నల దగ్గరకెళ్ళి మాట్లాడబోతే—

"అది మొగుడి దగ్గరుంటేనే మా దృష్టిలో బతికున్నట్లు, అదెక్కడో దానిష్టం వచ్చినట్లుంటే చచ్చిందని ఒక యేడుపేడ్చి ఊరుకుంటాం" అన్నారట. అమ్మ నిజంగానే ఏడ్చిందట. నాన్న అమ్మను తిట్టాడట.
భారతి ఇవన్నీ చెప్పినపుడు నేను ఆశ్చర్యపోలేదు. బాధపడలేదు. నా జోలికి వాళ్ళు రాకపోవటమే నాకు మంచిదనుకుని నిశ్చింతగా బతుకుతున్నాను.

పిల్లలు బడికి వెళుతున్నారు. పెద్దవాడు ఒకటో తరగతి. రెండోవాడు నర్సరీ క్లాసు. నేను రోజూ వాళ్ళను స్కూల్లో దించి సాయంత్రం కాలేజీనుంచి వస్తూ వాళ్ళను తీసుకొస్తాను. జీవితం ప్రశాంతంగా గడిచిపోతోంది. నా పనులను ప్రశ్నించే

వారూ నిషేధించేవారూ లేరు. పిల్లలతో స్వేచ్ఛగా ఆడి పాడుతున్నాను. నా చుట్టు పక్కల వాళ్ళకు నా సంతోషం వింతగానే కనిపించి వుంటుంది. మొగుడిని ఒదిలి నా యిష్టానుసారం బతుకుతూ, ఏ కొంచెం విచారపడని నేను వాళ్ళకు అర్ధంకాలేదు.

ఒకరోజు మామూలుగానే కాలేజీ నుంచి పిల్లల్ని తీసుకురావటానికని వాళ్ళ స్కూలుకి వెళ్ళాను. పిల్లలు ఎక్కడా కనపడలేదు.
టీచర్ని అడిగితే 'మధ్యాహ్నం వాళ్ళ నాన్నగారు వచ్చి తీసికెళ్ళారండీ" అని చెప్పారు.
నా గుండె ఆగినంత పనయింది. నా సర్వశక్తులూ హరించుకుపోయాయి.
కాళ్ళు ఒణికాయి. కళ్ళు తిరిగాయి.
గుండెల్లో విపరీతమైన భయం. కడుపులోంచి ఆగకుండా దుఃఖం వచ్చేస్తోంది.
ఏం చెయ్యాలి ? పిల్లల్ని ఎలా తెచ్చుకోవాలి ?
కాళ్ళూ చేతులూ ఆడలేదు. నీరసం కమ్ముకొచ్చింది.
ఇంతకు ముందెన్నడూ ఈ స్థితి నాకు అనుభవంలో లేదు.
నువ్వు ఆడదానివి అని నన్ను తక్కువ చేసిన సందర్భాలన్నింటిలో నాకు కోపం వచ్చేది. ఆ కోపం నాకు ఆ సంఘటనని ఏదో ఒక రకంగా ఎదుర్కోగల బలాన్ని చ్చేది.
ఇవాళ నాకు ఈ భయం ఎందుకు ?

సర్వశక్తులు కూడగట్టుకుని అతనింటికి వెళ్ళాను. తలుపులు వేసి వున్నాయి. తలుపు కొడితే అతను బైటకి వచ్చాడు. పిల్లలేరని అడిగాను.
"పిల్లలు లోపలున్నారనీ' తన దగ్గరే ఉంటారనీ, వాళ్ళు తన పిల్లలనీ, నాకు వాళ్ళ మీద ఎలాంటి హక్కూ లేదనీ" చెప్పి నా మొహానే తలుపేశాడు.
నేనెలా ఇల్లు చేరానో నాకు గుర్తులేదు.

ఆ పిల్లలు అతని పిల్లలట.
ఆ పిల్లలమీద నాకే హక్కు లేదట. అతని భార్యగా ఉంటేనే వాళ్ళమీద నా హక్కట. నా భర్త చెప్పాడు.

నా నెత్తురు పీల్చుకున్న పిల్లలు.
నా ఊపిరి పోసుకున్న పిల్లలు—
నన్ను పట్టుకుని నా పొట్టలో కదిలిన పిల్లలు—

నా శరీరాన్ని చీల్చుకుని బైటపడిన పిల్లలు–
వాళ్ళు నాపిల్లలు కాదట.
ఇదిగో వీడిని చూడమని రోజుల పిల్లవాడిని ఒళ్ళో పడుకోబెడితే ఛీ, ఛీ, నాకు చీదర తీసెయ్యమన్న అతని పిల్లలంట.
నా రొమ్ముల్ని పట్టుకుని వాళ్ళు ఆత్రంగా పాలు తాగుతుంటే వాళ్ళ ఆకలి తీర్చిన గర్వంతో పొంగిపోయిన నా పిల్లలు కాదట.
ఆకలై వాళ్ళేడుస్తుంటే "ఎందుకట్టా ఏడుస్తారు. నిద్ర పోనివ్వకుండా" అని చి కు పడ్డ అతని పిల్లలేనట.
చలికాలంలో పక్కలో ఉచ్చ పోసుకుని అలాగే నిద్రపోతే ఆ లేత తొడలు పాసిపోతాయేమోనని రాత్రులు మేలుకుని కూచున్న నా పిల్లలు కాదట.
బలవంతాన నా పోరు పడలేక ఎత్తుకుని వాడు ఉచ్చపోస్తే చీదరించుకుంటూ ఉయ్యాలలో పడేసిన అతని పిల్లలేనట.
వాళ్ళ శరీరంలో అంగుళం అంగుళమూ పరిచయం నాకు.
నిద్రపోతున్న ఆ పసివాళ్ళను చూడటమే ఆనందంగా గంటలకు గంటలు గడపగలను.
పుట్టినపుడు వాళ్ళ మాడు మీద గుంట ఎంతుందో అది రోజు రోజుకి ఎంత పూడిందో నాకు తెలుసు·
వాళ్ళ నుదుటి మీద వెంట్రుకలెలా పడతాయో-
చెవికింద పుట్టుమచ్చ ఎంతదో–
ఆకలేస్తే వాళ్ళ పొట్ట ఎంత లోపలికి పోతుందో
సుస్తీ చేసే ముందు వాళ్ళ కళ్ళు ఎలాగుంటాయో
చేతిగోళ్ళు ఉబ్బెత్తుగా వచ్చి ఎలా కిందికి జారినట్లుంటాయో -
వాళ్ళ అరికాళ్ళలో ఎన్ని గీతలుంటాయో ఎలాఉంటాయో అన్నీ తెలుసు నాకు.
అయినా ఆ పిల్లలు నా పిల్లలు కాదట.
ఈ ప్రపంచంలో కెల్లా అత్యద్భుత సౌందర్య దృశ్యం నిద్రలో వారి చిరునవ్వేనని నిశ్చయంగా తెలుసు నాకు.
అయినా ఆ పిల్లలు నా పిల్లలు కాదుట. వాళ్ళ మీద నాకే హక్కూ లేదట.
నాకే హక్కూ వద్దు.
నా ఇంటి పేరుతో వాళ్ళు వర్ధిల్లవద్దు.

నాకేం ఆస్తులు లేవు వాళ్ళకు సంక్రమింప జెయ్యటానికి.
నా వంశ ప్రతిష్టను వాళ్ళ పెంచాలనే కోరికాలేదు.
నాకేం కావాలి ?
ఆడి ఆడి వచ్చిన వాళ్ళ ఒళ్ళ శుభ్రంగా రుద్ది నీళ్ళు పొయ్యాలి.
ఆకలితో నకనకలాడే వాళ్ళ పొట్టకు అన్నం ముద్దలు అందించి ఆకలి తీర్చాలి.
చిన్నారి వేళ్ళను పట్టుకుని అక్షరాలను దిద్దించాలి. కథలు చెప్పి నిద్రపుచ్చాలి. వాళ్ళతోపాటు ఆడిపాడాలి.
రెక్కలు రాగానే వాళ్ళెగిరి పోతుంటే ఆశ్చర్యానందాలతో చూడాలి.
ఇవన్నీ నేను చెయ్యగలననుకున్నాను.
నా శరీరం పెరిగినంత సులువుగా, నేను తల్లినైనంత సులువుగా యివన్నీ జరుగు తాయనుకున్నాను,
ఇవన్నీ జరగాలంటే నాకిష్టమున్నా లేకున్నా అతని భార్యగా వుండాలి.
అతని భార్యగా ఉంటేనే నేను తల్లిని లేకపోతే నేను తల్లిని కాను. నేను బిడ్డల్ని కన్న సంగతి మర్చిపోవాలి. నాకే హక్కు లేదు.

ఆ రాత్రి ఎట్లా గడిచిందో నాకే తెలియదు. పిల్లల్ని తలుచుకుంటే ఏడుపాగ లేదు. నేను లేకుండా ఎక్కడా ఒక్కరోజు కూడా వుండలేరు. చిన్నవాడు నా పక్కలో తప్ప పడుకోడు.

వాళ్ళకి అతను అన్నం పెట్టి వుంటాడా ? వాళ్ళ పేచీలకు అతనికి చిరాకొచ్చి కొడితే ఏడుస్తూ పడుకున్నారా ?
అమ్మ కావాలని వాళ్ళేడిస్తే అర్ధరాత్రి నిద్రలో భయపడి లేచి ఏడిస్తే—
ఆలోచనలతో నా తల పగిలిపోయింది. వాళ్ళను చూడకుండా నేను బతకలేనని పించింది.
ఎలాగోలా వాళ్ళను తెచ్చేసుకోవాలి. అతను తనంతట తాను ఇవ్వడు. నామీద పగ తీర్చుకోటానికే పిల్లల్ని తీసుకెళ్ళాడు.
నన్ను మరే రకంగానూ సాధించలేక పిల్లల మీద నాకున్న ప్రేమను బలహీనతగా చూసి పిల్లల ద్వారానే సాధించ బూనుకున్నాడు. పిల్లల కోసం నేనతని దగ్గరకు

వస్తాననీ వచ్చినట్టు అతనితో కలిసి ఉంటాననీ, నా తలపొగరు అణచటానికి ఇదే సరైన మార్గమనీ అతను గ్రహించాడు.
కానీ నేనతనికి లొంగను. ఎలాగోలా పిల్లల్ని తెచ్చుకుంటాను.
ఎలా ? ఎలా ? ఎట్లా తెచ్చుకోవాలి నా పిల్లల్ని.
గుండెలవిసేలా ఏడుస్తున్న నన్ను చూసి జాలిపడిన వారే లేరా రాత్రి.
నిమిషమో యుగంలా గడిచి, తెల్లవారటానికి జంకుతున్నట్టుగా తెల్లవారిందా రాత్రి.

ఎనిమిది కాకముందే బడికి వెళ్ళి కూచున్నాను. రాత్రంతా తిండి లేదు. నిద్ర లేదు. శరీరం నీరసంతో అలసటతో తూలిపోతోంది.

పిల్లలు వస్తారా ? అతను పంపుతాడా ? అతనంత తెలివితక్కువ వాడా ?
అతనే పిల్లల్ని తీసుకుని వస్తే—నేనతనకి కనపడకుండా ఏ మూలో దాక్కొని అతనెళ్లాక పిల్లల్ని తీసుకుని వెళ్ళిపోవాలి.
నాకు పిల్లల్నివ్వవద్దని టీచర్లతో చెప్పడు కదా—
చెప్పినా సరే ఎలాగోలా బతిమాలో కాళ్ళు పట్టుకునో నా పిల్లల్ని నేను తీసుకు పోవాలి.

కానీ అసలు తీసుకువస్తాడా ? లేదా ?
నా తల దిమ్మెక్కి పోయింది. కళ్ళుతిరుగుతున్నాయి. ఒంట్లో ఓపికనంతా పోగు చేసుకుని నిల్చునాను.
ఒక్కొక్కరే పిల్లలు వస్తున్నారు. పిల్లలతో స్కూలంతా నిండిపోతోంది. నా పిల్లలు రావడం లేదు

పదిగంటలయింది. పిల్లలంతా క్లాసుల్లోకి వెళ్ళారు. నా పిల్లలు రాలేదు. పదిన్నర దాకా చూసి వాళ్ళిక రారని నిశ్చయించుకున్నాను.
ఇప్పుడు కాలేజికి వెళ్ళే ఓపిక లేదు ఎలాగో ఇంటికి వెళ్ళి పడ్డాను.
ధైర్యం కోసం పిచ్చిగా ప్రయత్నించాను. ఉబికి వస్తున్న దుఃఖాన్ని బలవంతాన మింగేశాను.
ఇలా నీరసపడితే నిరాశపడితే నేనేమీ చెయ్యలేను. నేను చెయ్యాల్సిన పని చాలా పెద్దది.
నా పిల్లల్ని నేను సాధించుకోవాలి. దానికి ఎంతో శక్తి కావాలి. ధైర్యం కావాలి. ఈ ఏడుపులు పనికిరావు.

ఈ ఏడుపు నా గుండెను బలహీనపరుస్తుంది. ఈ ఏడుపు నా శరీరాన్ని శిథిలం చేస్తుంది.

నా మనశ్శరీరాలు శిథిలమై పోయాక నా పిల్లల్ని యెట్లా పెంచుకుంటాను. నా పిల్లల కోసం నేను బలంగా గట్టిగా నిలబడాలి. శక్తిహీనురాలిని కాకూడదు. నా మెదడు ఎప్పటికన్నా చురుగ్గా పని చెయ్యాలి. నా శరీరం ఎప్పటికన్నా బలంగా ఉండాలి.

అలాగైతేనే నేను నా పని సాధించుకోగలుగుతాను.

ఇట్లా ఎన్నో రకాలుగా నాకు నేనుధైర్యం చెప్పుకునిసాయంత్రానికి ఓపిక తెచ్చుకుని భారతి దగ్గరకు వెళ్ళాను.

భారతీ నేనూ కలిసి ఏం చెయ్యాలా అని ఆలోచించాం. విడాకుల కోసం, పిల్లల కోసం కోర్టుకి వెళ్ళటం తప్ప మరో మార్గం కనిపించలేదు. ఆమె తనకు తెలిసిన ప్లీడరు దగ్గరికి నన్ను తీసికెళ్తానంది. భారతి భర్త మా మాటలు విని అన్నాడు-

"పిల్లల మీద అతనికే హక్కుంటుందనుకుంటానండీ- మీరు బాగా ఆలోచించుకోండి. తీరా పిల్లలు మీకు దక్కకపోతే చాలా బాధపడాల్సి వస్తుంది. ఎలాగోలా ముందే రాజీ పడితే పోతుందేమో"

నాకు కోపం దుఃఖం ముంచుకొచ్చాయి. అందరూ అదే మాట మాట్లాడతారేమిటి?

పిల్లల మీద అతనికే హక్కుండటం ఏమిటి? నేను కనిపెంచిన పిల్లల మీద నాకే హక్కు లేకపోవటమేమిటి?

ఆయనతో నాకంత పరిచయం లేకపోవటాన్న కోపాన్ని దాచుకోగలిగాను గానీ దుఃఖాన్ని దాచుకోలేకపోయాను.

నా దుఃఖాన్ని చూసి ఆయన మరింత గట్టిగా చెప్పాడు. "చూశారా మీరు ఆ ఊహే భరించలేకపోతున్నారు. భారతీ - లాయర్ దగ్గరికి ముందు నువ్వెళ్ళి అన్ని విషయాలూ మాట్లాడు. పిల్లల విషయంలో ఆశ ఉందంటేనే కోర్టుకి వెళ్ళటం మంచిది. లేకపోతే రాజీ మార్గం ఆలోచిద్దాం"

"నేను రాజీ పడే ప్రశ్న లేదండీ" నా సమాధానానికి ఆయన ఆశ్చర్యపోయాడు.

"పిల్లల కోసమైనా తప్పదుగదా-"

"ప్లీజ్ – ముందు ఆ విషయం లాయర్‌తో మాట్లాడుదాం."

భారతి ముందు తనొక్కతే లాయర్ దగ్గరకు వెళ్ళి నా విషయమంతా వివరించి చెప్పింది.

భారతి ముఖం చూస్తే లాయరు ఏ మాత్రం అనుకూలంగా మాట్లాడినట్లు లేదు.

"నేను అన్ని విషయాలు ఆయనతో చెప్పాను. ఆయన నీతో మాట్లాడతాన న్నారు. పద వెళదాం" అన్నది.

ఇద్దరం కలిసి లాయర్ దగ్గరకు వెళ్ళాం. ఇదే చివరి ఆశ. న్యాయశాస్త్రంలో ఇంత అన్యాయం ఉంటుందా? నిజంగానే నా భర్త చెప్పిందే న్యాయమా?

అలాగయితే ఏంచేయాలి?

లాయర్ కూడా చెప్పాడు "నీకేమీ హక్కులేదమ్మా"

"నా పిల్లల మీద నాకు హక్కులేదా?"

నా చివరి ఆశ భగ్నమై పోయిన నిరాశలోంచి కసి, కోపం పుట్టుకొచ్చాయి.

"వాళ్ళు ఐదేళ్ళు నిండేవరకే నీ పిల్లలు. తర్వాత వాళ్ళ మీద పూర్తి హక్కు నీ భర్తదే. నీది కాదు."

"వాళ్ళను కన్నది నేను"

"అయినా అతనికే హక్కు"

లాయరుగారు నా అమాయకత్వానికి చిన్నగా నవ్వారు. నేనది పట్టించుకుని ఆగేస్థితిలో లేను.

"ఇవ్వాళ్టి వరకు వాళ్ళను నేనే పెంచాను అతనుకాదు"

"అయినా అతని పిల్లలే"

"ఇప్పుడు కూడా వాళ్ళనతడు పెంచడు ఏ బంధువు ఇంట్లోనో పడేస్తాడు."

"అయినా అతనికే హక్కుంది."

"నేను లేకపోతే నా పిల్లలు బతకరు. బెంగతో చచ్చిపోతారు."

"అయినా అతనికే హక్కు" లాయరు నాకంటే మొండిగా సమాధానాలిస్తు న్నాడు. ఇన్నాళ్ళు నాలోపల అణుచుకున్న ఆవేశం కట్టలు తెంచుకుంది.

"ఎందుకుంది అతనికీ హక్కు. ఎవరిచ్చారు? నేనేం నేరం చేశానని నాకా హక్కు లేదు? అతనేం ఉద్ధరించాడని అతనికా హక్కు లిచ్చారు?"

"చూడమ్మా —ఆవేశపడకు. నేను నాలుగు మాటలు చెబుతాను. మధ్యలో అడ్డం పడకు. అర్థం చేసుకో. నీబాధ నాకర్థమవుతుంది. కాని చట్టానికేమర్థమవుతుంది చెప్పు. ఇప్పుడు ఒక పొలాన్ని ఒకరికి కౌలుకిచ్చామనుకో కౌలుకి తీసుకున్నతను తనకిష్టమైనపుడు నాటేసుకుని పండాక పంట కోసుకెళ్తాడు. నువ్వు నీ భూమిని అతనికి కౌలుకివ్వాలా వద్దా అని ముందే ఆలోచించుకోవాలి. ఒకసారిచ్చేశావనుకో అంతే. పండిన పంటంతా అతనిదే. అతనే దానికి హక్కుదారు.

"మీరేం మాట్లాడుతున్నారో మీకు తెలుస్తోందా?"

"ఆ బాగా! బాధలో ఉండటంవల్ల నీకేం తెలియటంలా. ఆడది క్షేత్రం అంతే."

"నేను క్షేత్రాన్నా. నేను మనిషిని కానూ? నాకు మీ మగవారిలా శరీరం లేదూ? దానిలో మీకులాగా రక్తమాంసాలు లేవూ? నాకు మనసు లేదూ? దానిలో కోర్కెలు లేవూ? నా శరీరంతో నేను రకరకాల పనులు చేయటంలేదూ? నేను మనిషిని కాదూ?"

"కాదు. నువ్వు ఆడదానివి. ఆడదీ అంటే క్షేత్రం. అంతే."

మేం కన్న పిల్లలే పెరిగి మగవాళ్ళయి మా హక్కుల్ని కాలరాస్తారు.
మేం కన్న పిల్లలే పెరిగి మగవాళ్ళయి మమ్మల్ని మనుషులే కాదంటారు.

"మీరు చెప్పిన పన్లన్నీ నోరుమూసుకు చేసినన్నాళ్ళూ మమ్మల్ని అమ్మ అంటారు: తల్లి అంటారు. దేవత అంటారు. ఇల్లాలు అంటారు. చెల్లెలంటారు. మేం మీకు లొంగక నిలబడ్డామో? అంతే- మాకే హక్కూ లేదు.

మేం తల్లులం కాదు. ఆవులం.
మేం చెల్లెళ్ళం కాదు. గేదెలం.
మేం ఇల్లాళ్ళం కాదు. పందులం.
మేం దేవతలం కాదు పొలాలం.

మాకే హక్కూ లేదు. మామీద మాకు్కూడా హక్కులేదు.
మేం పెళ్ళాడాలన్నా మా యిష్టంకాదు. పెళ్ళిని కాదనాలన్నా మా ఇష్టం కాదు.
అంతెందుకు మామీద సర్వ హక్కులూ మీవే.

మా రక్తంమీద, మా కోర్కెల మీద, మా ఆలోచనల మీద, మా మీదా— అన్నిటి మీద, మీకే హక్కు. మేం ఆడవాళ్ళం."

భారతి నా చెయ్యి పట్టుకుని వారిస్తోంది. నేను ఏదీ పట్టించుకునే స్థితిలో లేను.

"ఆవేశం తగ్గించుకోమ్మా— స్వాతంత్ర్యం, పిల్లలా రెండూ కావాలంటే రావు ఏదో ఒకటే" లాయరు మాటల్లో వ్యంగ్యం వినిపించి చురుగ్గా చూశాను. లాయరు సర్దుకున్నాడు.

"నిజమేనమ్మా నే చెప్పేది. నీ సంగతనేకాదు చాలామంది యిట్లా బాధలు పడ్డారు. నీకు అనిబిసెంటు తెలియదూ? ముందు మతాన్ని నమ్మేది. తనలాగే మతాన్ని నమ్మేవాడిని పెళ్ళాడింది. తర్వాత మతంమీద నమ్మకం పోయింది. భర్తతో సరిపడలేదు. విడాకులిమ్మంటే అతనివ్వడు. ఈవిడ నాస్తికురాలు గనుక పిల్లని పెంచటానికి అర్హత లేదని కోర్టుకెళ్ళాడు. కోర్టులో గెలిచి పిల్లను లాక్కెళ్ళాడు. ఎంత ప్రయత్నించినా విడాకులు రాలేదు. అతనివ్వడు.

ఎందుకొచ్చిన చిరాకులమ్మా. ఇప్పుడే ఇంత బాధపడుతున్నావు. పిల్లలంటే వల్లమాలిన ప్రేమ ఉంది. ఎలాగోలా అతనితోనే రాజీపడి బతకరాదా?" నేనేం మాట్లాడలేదు.

"కోర్టుకి వెళ్ళి విడాకులు అడగవచ్చు. కానీ పిల్లల్ని నీకిస్తారనే నమ్మకం లేదు. అతను నీకంటే పెద్ద ఉద్యోగస్తుడు. డబ్బుగలవాడు. పైగా నీ బంధువులుగానీ లేరు. నీవాళ్ళూ, అతని వైపువాళ్ళూ అందరూ అతని కనుకూలంగానే ఉన్నారు. అందువల్ల పిల్లలు నీకు రాకపోవచ్చు. అలాగనే కేసులోకి దిగాలి. ఇప్పుడు వాళ్ళు బాగా చిన్నపిల్లలు కాబట్టి కొన్నేళ్ళు నీకిచ్చినా తర్వాతైనా అతను తీసుకుపోయే అవకాశం ఉంటుంది. అన్నీ ఆలోచించుకుని కేసులోకి దిగాలి."

"కొన్నేళ్ళు నా దగ్గరున్నా చాలండీ— కోర్టుకి వెళదాం"

ఆమాట నాకెంత ఉత్సాహాన్నిచ్చిందో చెప్పలేను.

"నువ్వింత బాధ పడుతున్నావు. నేకాదనను. నువ్వు తల్లివి. నీ బాధ నాకు తెలుస్తోంది. కానీ మరి తండ్రికి మాత్రం ప్రేమ ఉండదా? అతనికి మాత్రం

పిల్లల్ని ఒదిలి ఉండటం కష్టంకాదా? ఇద్దరూ కలిసి వుంటే పిల్లలు సుఖంగా ఉంటారు గదా."

"తండ్రికి పిల్లలకి సంబంధం ఉండకూడదని నేనటం లేదండి. కానీ పిల్లల క్షేమం ప్రధానంగా చూడాలి గదా. అతనెప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు పిల్లలను తీసికెళ్ళి వాళ్ళతో గడపొచ్చుగదా. వాళ్ళకు జ్ఞానం వచ్చేదాకా, వాళ్ళ పనులు వాళ్ళు చేసుకునే వయసొచ్చేదాకా, వాళ్ళ ఆకలి వాళ్ళు తెలుసుకుని తీర్చుకునే తెలివొచ్చేదాకా నా ప్రేమ వాళ్ళకవసరం. పిల్లలు నా స్వంత ఆస్తి అని నేననుకోవటం లేదండీ-"

"పిల్లలు నీ స్వంత ఆస్తి కావటం కాదమ్మా. నువ్వే మగాడి ఆస్తివి. ఆ ఆస్తి సృష్టించే ఫలం మీద అతనే హక్కుదారు. అదీ ఉన్న పరిస్థితి. అది మంచిదనను. కానీ ఇప్పుడు మనంచేసే పని ఇప్పటి పరిస్థితులనుబట్టే చెయ్యాలి గదా. అందుకని బాగా ఆలోచించుకో."

మేమిద్దరం నెమ్మదిగా ఇంటికి వచ్చేశాం. భారతి బాగా అధైర్యపడింది.

"పిల్లలు లేకుండా ఎట్లా ఉంటావు? ఏదో ఒక రకంగా రాజీపడితే పోతుందేమో" అన్నది.

రాజీ— అతనికి తలవొగ్గటం. అతను చెయ్యమన్న పనులన్నీ చెయ్యటం. ఒద్దన్న పనులన్నీ మానెయ్యటం.

నా ఆత్మనూ, శరీరాన్నీ అతని పరం చెయ్యాలి.

చిన్నప్పటినుంచీ సన్నందుకే ఒక మూసలో పదేసి తయారుచేశారు.

అయినా నా ఆత్మ లొంగటంలేదు.

ఎన్నో విషయాల్లో చిన్నతనం నుంచీ లొంగిపోవటం నేర్చుకున్నా ఇవాళ అతనికి లొంగిపోలేకపోతున్నాను.

నా పిల్లలకోసమైనా నేను లొంగలేను.

నా ఆత్మా నా శరీరం ఎదురు తిరుగుతున్నాయి.

జీవితమంతా లొంగుబాటేనా?

నేనతనితో కలిసి ఉంటేనే వాళ్ళు నా పిల్లలు. నా పిల్లలు నాకు కావాలనుకుంటే నేనతనితో కలిసి ఉండాలి.

ఈ నిర్బంధం ఏమిటి? నా మాతృత్వం నా స్వతంత్రాన్ని హరించటం ఏమిటి?

నేను కన్న పిల్లలతో నా సంబంధం ఎంతవరకుండాలో, ఎలా ఉండాలో, ఎలా ఉండకూడదో చెప్పటానికి వీళ్ళెవరు?
సహజ బంధాన్ని సామాజిక విధానాలు నాశనం చేస్తుంటే నేనేమీ చెయ్యలేనా?

దీనంతటికీ మూలం ఏమిటి?

ఏదైనా గానీ ఆ మూలాన్ని నాశనం చెయ్యనిదే నా తల్లి ప్రాణం శాంతించదు.

నేను తల్లిని. బిడ్డను కనటం నా ఇచ్ఛతో కూడిన పని.
దానికోసం నేను నా రక్తం ధారపోశాను. ఆ బిడ్డను రక్షించుకోవటం నా సహజ స్వభావం, నా హక్కు.
ఈ హక్కు నాకు ఎవరో యివ్వాల్సిన పనిలేదు.
నాకీ మాతృత్వాన్ని ఏ ప్రకృతి ఇచ్చిందో ఆ హక్కును కూడా ఆ ప్రకృతే ఇచ్చింది.

ఆ హక్కును కాలరాసిన శక్తి ఏదైనా, ఎంత రాక్షసబలంతో కూడినదైనా దానితో నేను తలపడతాను.
మళ్ళీ రక్తం ధారపోసైనా నా హక్కును నేను పొందుతాను.
నేను జయించి తీరుతాను. రాజీ ప్రశ్నేలేదు.
ఈ పోరాటం చెయ్యనిదే నాకున్న సృష్టి శక్తికి అర్థంలేదు. సార్థకత లేదు.

—మానవి (ఉదయం), నవంబర్-డిసెంబర్ 1987

★★
★